

Karta zadania nr 1089 Do wniosku numer 134

Zamknięte

Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego

(nazwa wnioskodawcy)

1. Właściciel zadania

Ewa Lech / Departament Hodowli i Ochrony Roślin / Piotr Oгородowczyk

(Minister/Departament/Naczelnik)

2. Obszar

Konkurencyjność rolnictwa i gospodarki żywnościowej oraz bezpieczeństwo żywności.

3. Cel I rzędu - nr 02.

Zwiększenie konkurencyjności gospodarki rolno-żywnościowej.

4. Cel II rzędu - nr 02.12.

Wspieranie stabilizacji i rozwoju rynków rolnych.

5. Zadanie - nr 02.12.11.

Niezbędne działania na rynku ziemniaków

6. Opis zadania

Podjęcie działań mających na celu umożliwienie eksportu ziemniaków młodych.

(zgodnie z pismem wnioskodawcy)

7. Opis stanu istniejącego dotyczącego sprawy/zadania

Ziemniaki są tradycyjnie ważną uprawą dla polskich gospodarstw rolnych. W 2015 r. wg szacunków instytutów branżowych powierzchnia ich uprawy wynosiła ok. 308 tys. ha. Ziemniak jest przy tym rośliną atakowaną przez szereg patogenów (wiroidy, wirusy, bakterie, grzyby oraz szkodniki – przede wszystkim owady i nicienie) mających istotny wpływ na opłacalność produkcji.

*Podstawowym problemem, uniemożliwiającym polskim producentom rolnym, swobodną sprzedaż bulw ziemniaka na rynku UE jest wysoki poziom występowania w krajowych uprawach ziemniaków bakterii *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* (Cms), sprawcy bakteriozy pierścieniowej ziemniaka, która ma w Unii Europejskiej (UE) status organizmu kwarantannowego i podlega obowiązkowi zwalczania. Przepisy UE określają przy tym jednolite zasady zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu się tej bakterii, które powinny być stosowane przez wszystkie państwa członkowskie UE. Postanowienia prawa UE zostały przeniesione do prawa krajowego przepisami*

rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1121).

Należy w tym miejscu jednak przypomnieć, że w Polsce już w latach 60 XX wieku zdiagnozowano zagrożenie stwarzane przez tę bakterię i w związku z tym przyjęto przepisy określające zasady postępowania w przypadku jej wykrycia w ziemniakach towarowych oraz sadzeniakach. Bakteria może bowiem powodować gnicie porażonych bulw.

Bakteria *Cms* jest niewątpliwie jednym z najgroźniejszych, z punktu widzenia polskiego rolnictwa, organizmów kwarantannowym. Straty gospodarcze powodowane przez tę bakterię wynikają w szczególności z:

1) kosztów zwalczania tego organizmu podejmowanych przez:

a) rolników (związanych głównie z wyłączeniem pól z uprawy ziemniaków, utratą plonu porażonych lub prawdopodobnie porażonych ziemniaków, które należy unieszkodliwić oraz koniecznością wymiany materiału nasadzeniowego),

b) budżet państwa (związanych z dotacjami oraz działaniami kontrolnymi Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORiN), w szczególności w miejscach produkcji z nałożonymi środkami kwarantannowymi);

2) ograniczeń w dostępie do rynków pozostałych państw UE (wysyłka ziemniaków do pozostałych państw członkowskich UE wymaga spełnienia przez polskie podmioty dodatkowych wymagań fitosanitarnych). *Cms* jest także na liście organizmów kwarantannowych niektórych państw trzecich. Do czasu przyjęcia do UE, Polska nie miała możliwości wysyłania ziemniaków na rynek unijny. W związku z akcesją i uzyskaniem dostępu do tego rynku Polska została zobligowana do przyjęcia dodatkowych wymagań fitosanitarnych obowiązujących przy wysyłce ziemniaków do innych państw członkowskich UE. Dodatkowe wymagania, które obowiązują polskich przedsiębiorców rolnych wynikają z wyższego poziomu występowania bakterii *Cms* w Polsce, w porównaniu z innymi państwami członkowskimi UE, a także są spowodowane przypadkami wysyłki z Polski ziemniaków, które okazywały się porażone przez tę bakterię. Wymagania te zostały ustalone jeszcze przed akcesją, a następnie zmodyfikowane w wyniku misji ekspertów Komisji Europejskiej (KE) we wrześniu 2004 r.

Zgodnie ze zobowiązaniami przyjętymi przez Polskę wysyłane ziemniaki muszą być obligatoryjnie badane pod kątem obecności bakterii *Cms* przy zwiększonej z 200 do 400 bulw próbie pobieranej z każdej partii do 25 ton wysyłanych ziemniaków. Ponadto badaniom laboratoryjnym na obecność bakterii *Cms* muszą być poddawane także wszystkie pozostałe partie ziemniaków, wyprodukowane w gospodarstwie z którego pochodzą wysyłane ziemniaki. Potwierdzeniem spełnienia powyższych warunków jest zaświadczenie wydawane przez PIORiN, które powinno być dołączane do przesyłki. Ponadto przesyłka powinna być zaplombowana przez inspektorów PIORiN, a informacja o takim transporcie powinna być przekazana do służby fitosanitarnej państwa członkowskiego, do którego jest przeznaczona. Powyższe obowiązki zostały wprowadzone bezterminowo.

W roku 2012 udało się jednak uzyskać istotne uproszczenia w wysyłce ziemniaków – w przypadku gospodarstw wykorzystujących wyłącznie kontrolowany pod kątem występowania bakterii materiał nasadzeniowy, przed wysyłką niezbędne jest badanie jedynie wysyłanej partii.

Uwzględniając kierowane do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi postulaty organizacji zrzeszających producentów ziemniaka, we wrześniu 2015 r. Ministerstwo przekazało KE kolejną propozycję zmian zasad wydawania zaświadczeń potwierdzających zdrowotność ziemniaków kierowanych z Polski do innych państw członkowskich UE. Zaproponowane zmiany te dotyczyły m.in. możliwości wysyłki młodych ziemniaków, pochodzących z gospodarstw wykorzystujących

zdrowy materiał nasadzeniowy, bez konieczności ich badania. W styczniu br., ze względu na brak odpowiedzi ze strony KE, Ministerstwo ponownie zwróciło się z prośbą o informację czy KE akceptuje przedstawioną propozycję. W kwietniu br. KE przekazała odpowiedź, iż przy obecnym poziomie porażenia upraw w Polsce nie widzi uzasadnienia dla zmiany obowiązujących zasad wysyłki ziemniaków.

W Polsce, w okresie ostatnich 10 lat udało się wprowadzić obniżenie poziomu porażenia plantacji ziemniaków (z około 24 do 10% badanych partii ziemniaków towarowych).

W przypadku ziemniaków towarowych jest on jednak nadal około 10-krotnie wyższy niż w pozostałych państwach członkowskich, a ok. 80% ognisk choroby w UE zlokalizowanych jest w Polsce.

Sprawa ułatwień w eksporcie ziemniaków z Polski na rynki UE została również omówiona w trakcie spotkania w Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pana Krzysztofa Jurgieła dniu 13 maja 2016 r. z Panem Vytenis'em Andriukaitis'em, Komisarzem UE ds. Zdrowia Bezpieczeństwa Żywności. Komisarz zadeklarował konieczność prowadzenia dalszych rozmów technicznych w odniesieniu do propozycji przekazanych przez MRiRW. W wyniku tego spotkania, a także kolejnego wystąpienia do KE, w dniu 29 czerwca 2016 r. odbyło się w Brukseli spotkanie techniczne z przedstawicielami KE, na którym przedyskutowano przekazane przez Ministerstwo propozycje uproszczeń. KE pozytywnie odniosła się do znacznej części postulatów, zastrzegła jednak, że konieczne jest przedstawienie bardziej szczegółowych danych oraz zgoda innych państw członkowskich. Wymagane przez KE informacje zostały wysłane 6 września br.

Stanowisko Polski było następnie omawiane w dniach 20-21 października br. podczas obrad Stałego Komitetu ds. Roślin, Zwierząt, Żywności i Pasz. Państwa członkowskie nie zaprezentowały jednoznacznych stanowisk kierując jednak szereg pytań dotyczących uszczegółowienia przedstawionych propozycji. Żadne z państw członkowskich nie wyraziło przy tym zdecydowanie negatywnej postawy wobec stanowiska Polski. Szereg państw członkowskich wskazało natomiast na problem nielegalnego przemieszczania ziemniaków z Polski. Ustalono, że państwa członkowskie przedstawią swoje stanowiska pisemnie. W oparciu o analizę przekazanych następnie uwag można stwierdzić, że możliwość wysyłania ziemniaków z miejsc uznanych za wolne od bakterii *Cms* bez dodatkowych wymagań została zaakceptowana, natomiast wysyłka ziemniaków młodych, niepoddanych badaniom laboratoryjnym nie spotkała się z przychylnym podejściem.

Na kolejnym posiedzeniu Stałego Komitetu (19-20 grudnia 2016 r.) dyskusja na temat zasad wysyłki polskich ziemniaków była kontynuowana. Strona polska zaprezentowała propozycję dodatkowego warunku zapewniającego bezpieczeństwo wysyłki ziemniaków młodych, polegającego na dodaniu wymogu badania laboratoryjnego losowo pobranej próby w każdym roku, w ciągu trzech lat poprzedzających wysyłkę. W wyniku takiego badania próba nie mogłaby okazać się porażona przez *Cms*.

8a. Ocena wewnętrzna proponowanych działań (departamenty, jednostki podległe i nadzorowane)

W ocenie Departamentu Hodowli i Ochrony Roślin obecny poziom porażenia upraw ziemniaka przez bakterię *Cms*, znacznie wyższy niż w pozostałych państwach członkowskich, stanowi barierę dla uzyskania akceptacji całkowitego zniesienia dodatkowych wymogów przy wysyłce ziemniaków z Polski.

Niemniej jednak, przyjmowane środki fitosanitarne muszą być proporcjonalne do skali zagrożenia oraz merytorycznie uzasadnione. Propozycje skierowane do KE, nie przewidują rezygnacji z nadzoru nad wysyłanymi partiami ziemniaków, ani z zaopatrywania ich w stosowane zaświadczenia. Promują

one natomiast gospodarstwa dbające o zachowanie odpowiedniego poziomu higieny fitosanitarnej. Nie ograniczają one bezpieczeństwa wysyłki, mogą natomiast stanowić skuteczną zachętę dla producentów do dbałości o zdrowotność upraw, a przede wszystkim materiału nasadzeniowego. Skierowane do KE propozycje zmian zasad wysyłki ziemniaków są więc jak najbardziej uzasadnione merytorycznie.

8b. Ocena zewnętrzna proponowanych działań (organizacje pracujące na rzecz rolnictwa)

Skierowana do KE propozycja zmian zasad wysyłki ziemniaków z polski do innych państw członkowskich UE była wynikiem konsultacji prowadzonych z producentami ziemniaka. Także stan konsultacji z KE jest prezentowany producentom - spotkania w tej sprawie zorganizowano w MRiRW w dniu 22 lutego, 10 maja, 7 września 2016 r oraz 7 lutego br.

Działania Ministerstwa uwzględniają zatem stanowisko partnerów społecznych.

---

9. Proponowane rozwiązania

MRiRW przygotowało projekt przepisów zmieniających, które wynikają z wyników negocjacji prowadzonych z KE oraz państwami członkowskimi. Równoległe do prac legislacyjnych MRiRW będzie kontynuowało rozmowy techniczne z Komisją Europejską w doniesieniu do propozycji zmiany zasad wysyłki ziemniaków do innych państw członkowskich, do których KE nie odniosła się w swojej odpowiedzi. Na przełomie lutego i marca br. planowana jest audyt KE w Polsce w celu dokonania oceny systemu kontroli zdrowia roślin w sektorze ziemniaczanym.

---

10. Skutki finansowe, źródła finansowania

Skutki finansowe związane z intensyfikacją działań na rzecz znaczącego ograniczenia występowania organizmów kwarantannowych w ziemniakach w Polsce oszacowano na ponad 90 mln zł rocznie.

---

11. Niezbędne zmiany legislacyjne

Nowelizacja	Rozporządzenie	Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się bakterii <i>Clavibacter michiganensis</i> ssp. <i>sepedonicus</i> (Dz. U. z 2014 r. poz. 1121)
-------------	----------------	--

---

12. Inne uwagi (niezbędne ekspertyzy i opracowania)

Nie są wymagane.

---

13. Konsultacje (nazwiska i telefony osób odpowiedzialnych za zadanie)

Piotr Ogrodowczyk główny specjalista 22 623 23 18

---

14. Eksperci, osoby do współpracy (dane kontaktowe)

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Instytut Ochrony Roślin - PIB, Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin - PIB.

---

15. Przewidywany termin realizacji zadania

2017-03-31

---

16. Powód, dla którego zadanie nie może być zrealizowane w terminie wyznaczonym przez Administratora

Postulat dotyczy „podjęcia działań mających na celu umożliwienie eksportu ziemniaków młodych”. Mając na uwadze, iż MRiRW podjęło dyskusję z KE na temat zmiany zasad wysyłki ziemniaków z Polski do pozostałych państw członkowskich, uwzględniającej postulowaną możliwość wysyłki ziemniaków młodych bez konieczności ich badania, a kontakty z KE są przedmiotem konsultacji ze środowiskiem producentów, przewiduje się zakończenie tych uzgodnień do 31.03.2017 r.

---

17. Inne uwagi

Brak
